

Overzichtspublicatie

Energiehulpen

Meerwaarde en toekomstperspectief

TNO Publiek › TNO 2025 R11107
Oktober 2025

TNO 2025 R11107 – Oktober 2025

Overzichtspublicatie Energiehulpen

Meerwaarde en toekomstperspectief

Auteurs	Nina Tom Xander van Tilburg Koen Straver
Rubricering rapport	TNO Publiek
Titel	TNO Publiek
Rapporttekst	TNO Publiek
Bijlagen	TNO Publiek
Aantal pagina's	24 (excl. voor- en achterblad)
Aantal bijlagen	1
Projectnaam	Nationaal programma Energiearmoede
Projectnummer	060.52803

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TNO.

© 2025 TNO

Samenvatting

Aanleiding en doel

Energiearmoede heeft in Nederland sinds de energiecrisis veel aandacht gekregen. De gevoelde urgentie heeft geleid tot de introductie van een reeks aan (nood)maatregelen met ingang van 2022. Behalve een (tijdelijke) energietoeslag en energieprijssplafond, heeft het Rijk ook SPUK-middelen uitgekeerd aan gemeenten waarmee zij hun inwoners kunnen ondersteunen. De meeste gemeenten hebben deze middelen (onder andere) besteed aan de inzet van zogenaamde energiefixers, -adviseurs, en -coaches (ofwel: energiehulpen). Energiehulpen plegen huisbezoeken – meestal bij bewoners met relatief lage inkomens en vaak woonachtig in woningen van lage energetische kwaliteit – waarbij zij kleine energiebesparende maatregelen toepassen en bewoners advies geven over energiebesparend gedrag.

TNO heeft in het kader van het Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede meerdere onderzoeken uitgevoerd naar energiehulpen. Nu het onderzoeksprogramma ten einde komt maken we in deze overzichtspublicatie de stand op; we vatten de bevindingen in relatie tot de effecten van energiehulp samen. Daarnaast kijken we vooruit: hoe verwachten we dat de verduurzamings- en energiearmoede-opgaven zich de komende jaren ontwikkelen, en wat voor rol zou de energiehulp daarin kunnen spelen? Tot slot benoemen we een aantal randvoorwaarden die voor deze ontwikkeling nodig zijn.

Bevindingen

Uit de TNO onderzoeken blijkt dat een aantal aspecten de effectiviteit van energiehulp verhogen:

- Lokale inbedding maakt energiehulporganisaties effectiever, vooral wanneer de organisatie langer dan vijf jaar actief is in de gemeente en/of is ontstaan uit een lokaal initiatief.
- Herhaalde bezoeken van gezamenlijk meer dan vier uur leiden tot positieve(re) effecten dan bij minder en/of kortere bezoeken.
- Energiehulpen met afstand tot de arbeidsmarkt en/of vrijwilligers sorteren grotere positieve effecten.
- Het besparingspotentieel is hoger bij bewoners met lage inkomens en energiehulporganisaties die zich op deze doelgroep richten zijn effectiever.

Het besparingspotentieel loopt flink uiteen per huishouden, en is onder andere afhankelijk van de energetische kwaliteit van de woning en het gedrag van bewoners. Logischerwijs valt er minder te besparen wanneer de woning van goede kwaliteit is en/of bewoners zuinig met energie omgaan. In situaties waarbij energiehulp optimaal effectief is, kan de besparing op de energierekening oplopen tot 12,8 procent. Dat staat gelijk aan circa 215 euro per jaar. Behalve energiebesparing heeft de energiehulp ook een positief effect op fysieke en mentale gezondheid. Zo nemen farmaciekosten van huishoudens in energiearmoede af met gemiddeld 72,45 euro (18 procent) per jaar na bezoek van een energiehulp - vooral bij mensen die astma- en reumamedicatie gebruiken is het positieve effect op gezondheid aanzienlijk.

Energiehulp richting 2030

De verduurzaming van de gebouwde omgeving is in volle gang. Het overgrote deel van de E, F en G-labels wordt de komende jaren naar verwachting uitgefaseerd. Voor sommige panden is verduurzaming echter zeer uitdagend; denk aan gemengde VvE's of monumentale panden. Verwachting is dan ook dat er in 2030 nog steeds E, F en G-labels zullen zijn. Huishoudens die in deze woningen wonen – maar ook bewoners van woningen met C- of D-labels – zijn onvoldoende beschermd tegen de verwachte stijging van energieprijzen. Er bestaat dan ook een aanzienlijk risico dat energiearmoede in de komende jaren zal toenemen, met name onder deze groep.

Hoewel steeds meer huishoudens reeds energiehulp hebben ontvangen, verwachten we dat er de komende jaren alsnog vraag zal blijven hiernaar. Naast 'klassieke' energiehulp verwachten we toenemende vraag naar diensten zoals het informeren over bijvoorbeeld de (in toenemende mate complexe) energierekening, woningeigenaren adviseren over (grote) verduurzamingsmaatregelen, en inzicht bieden in de voortgang van de lokale warmtetransitie. Dat vraagt een ontwikkeling van energiehulpen richting een bredere rol van wat wij 'transitiebegeleiders' noemen. Energiehulpen als transitiebegeleiders kunnen worden ingezet voor een brede doelgroepen; maatwerkoplossingen en ontzorgingsconstructies zijn tenslotte niet enkel relevant voor huishoudens in energiearmoede.

Zonder een stabiele toekomst voor de energiehulp-sector bestaat het risico dat door hen opgebouwde kennis en sociaal kapitaal verloren gaan. Voor een groot aantal kwetsbare huishoudens zal dit toegang tot de energietransitie beperken of vertragen. Kijkend naar het succes van energiehulp in de afgelopen jaren en de ambitieuze verduurzamingsopgave die in het verschiet ligt, vormt energiehulp een belangrijke schakel in de energietransitie. Dat kan alleen wanneer zij in staat zijn om mee te bewegen met de veranderende vragen van gemeenten en bewoners. Vanuit de energiehulporganisaties vraagt dit verbreding van hun kennis op het gebied van beleid, regelgeving, en goede connecties met instanties in het sociale domein. Vanuit de overheid is het van belang om continuïteit en voorspelbare financiering te bieden, ongeacht of dit uit nationale of lokale middelen komt.

Inhoudsopgave

Samenvatting	iii
1 Inleiding	6
1.1 Achtergrond	6
1.2 Doel	7
1.3 Leeswijzer	7
2 De meerwaarde van energiehulp	8
2.1 Wat doet de energiehulp?	8
2.2 Wat levert energiehulp op?	8
2.3 Wat maakt energiehulp effectief?	10
3 Verduurzamingsopgave tot 2030	12
3.1 Woningverduurzaming	12
3.2 Betaalbaarheid van energie	14
4 De energiehulp van de toekomst	15
4.1 Rollen voor energiehulp	15
4.2 Randvoorwaarden voor heroriëntatie	16
4.3 Tot slot	18
Referenties	19
Bijlage	
Bijlage A: Onderzoeksopzet	22

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In Nederland hadden in 2024 naar schatting circa 510 duizend huishoudens te maken met energiearmoede, ofwel 6,1 procent van alle huishoudens (Batenburg *et al.*, 2025c). Zij hebben een laag inkomen in combinatie met hoge energierekening en/of slechte energetische kwaliteit van de woning. Deze groep heeft vaak beperkte middelen en/of mogelijkheden om hun woning te verduurzamen. Daar bovenop is er een groep van circa een miljoen huishoudens die risico lopen op energiearmoede (Batenburg *et al.*, 2025c).

Eind 2021 ontstond door een plotselinge en drastische stijging van de energieprijzen een energiecrisis. Het Rijk heeft daarop snel maatregelen genomen om huishoudens tegen hoge energiekosten te beschermen. Zo werd aan huishoudens met een laag inkomen energietoeslag uitgekeerd, en werd een algemeen energieprijzplafond ingesteld¹. Hierdoor zijn veel huishoudens behoed voor energiearmoede; in 2023 zouden naar schatting 489 duizend huishoudens méér onder de energiearmoedegrens zijn gekomen dan zonder steunmaatregelen – wat een ruime verdubbeling van huishoudens in energiearmoede zou zijn geweest dat jaar (Batenburg *et al.*, 2024).

Inmiddels zijn de steunmaatregelen grotendeels stopgezet en zijn de energieprijzen (voorlopig) gestabiliseerd – zij het op een hoger niveau dan vóór de energiecrisis. Energiearmoede als socio-economische verschijnsel is echter nog niet uitgebannen, en zal naar verwachting de komende jaren zelfs toenemen (Mesdaghi *et al.*, 2025a).

In 2022 heeft het Rijk aan gemeenten gevraagd om een (lokale) aanpak voor energiearmoede te formuleren en uit te voeren; aanvankelijk met het doel zo snel mogelijk kwetsbaarheid voor de crisis terug te brengen, en vervolgens om de opstap naar structurele oplossingen te faciliteren. Voor deze lokale aanpak hebben gemeenten 550 miljoen euro aan incidentele middelen (specifieke uitkering, SPUK) ontvangen in drie tranches, met de opdracht dit vóór eind 2027 te besteden² (Ministerie van KGG, 2024b).

De meerderheid van gemeenten heeft bij deze crisis-response gekozen om zogenaamde energiefixers, -adviseurs, en/of -coaches (vanaf hier: energiehulpen) in hun aanpak op te nemen. Hiermee kon het laaghangend fruit wat betreft het verlagen van de energierekening in relatief korte tijd worden geplukt. Energiehulpen passen namelijk kleine energiebesparende maatregelen toe en kunnen bewoners wijzen op passende gedragsveranderingen waardoor zij minder energie gebruiken.

De inzet van energiehulpen is geen nieuw fenomeen. De eerste onderzoeken naar wat een energiehulp kan opleveren voor huishoudens in energiearmoede werden in 2017 al uitgevoerd (Straver *et al.*, 2017). Energiehulporganisaties zijn de afgelopen jaren echter –

¹ De volgende maatregelen zijn door het Rijk in het leven geroepen als reactie op de energiecrisis: energieprijzplafond (generiek), verlaging energiebelasting (generiek), energietoeslag (specifiek), Specifieke Uitkering (SPUK) Energiearmoede aan gemeenten, Rijksbijdrage aan Tijdelijk Noodfonds Energie (gericht).

² Oorspronkelijk was het de bedoeling de middelen vóór 2026 te besteden, maar dit is met twee jaar verlengd.

met name sinds en dankzij de introductie van de SPUK-middelen – flink toegenomen in aantallen, werknemers, professionaliteit, bereik en impact.

1.2 Doel

Deze overzichtspublicatie maakt onderdeel uit van het Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede dat in 2022 is geïnitieerd door TNO ter ondersteuning van lokale, regionale en nationale beleidsmakers en -uitvoerders op het thema energiearmoede. Het programma wordt uitgevoerd door TNO in samenwerking met de ministeries van Klimaat en Groene Groei (KGG), Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Noord-Brabant, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS). Het onderzoeksprogramma wordt gefinancierd met subsidie van de genoemde ministeries en provincies.

Het doel van deze overzichtspublicatie is tweeledig. Enerzijds biedt het een overzicht van de belangrijkste bevindingen uit recente onderzoeken die in het kader van het Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede naar energiehulpen zijn gedaan. Daarnaast wordt, aan de hand van deze bevindingen en die voortkomend uit andere onderzoeken, een beschouwing geboden op de (gewenste) ontwikkeling van energiehulpen de komende jaren. De centrale vraag³ die in deze overzichtspublicatie wordt verkend luidt dan ook: *Wat is de potentiële rol van energiehulpen richting 2030?*

1.3 Leeswijzer

Deze overzichtspublicatie laat zien wat er in de afgelopen jaren geleerd is over de meerwaarde en effectiviteit van de energiehulp, en biedt een doorkijk naar hoe deze een bijdrage kan leveren aan de toekomstige aanpak van energiearmoede specifiek en een vlotter verloop van de energietransitie in het algemeen.

Hoofdstuk 2 beschrijft de verschillende soorten energiehulp en wat voor werkzaamheden energiehulpen zoal uitvoeren. Hoofdstuk 3 biedt inzicht in de onderzoeksbevindingen over de effecten van energiehulp bij het terugdringen van de energierekening, en de mogelijke positieve effecten op het gebied van gezondheid. Daarnaast wordt besproken welke eigenschappen van de organisatie, het bezoek, de medewerker en de werving bijdragen aan de doeltreffendheid van de hulp. Kortom: wat doet de energiehulp en wat is daar de toegevoegde waarde van?

Hoofdstuk 3 schetst vervolgens de verduurzamingsopgave richting 2030 en de uitdagingen waarvoor Nederland de komende jaren staat rondom verduurzaming, energie en energiearmoede. Hoofdstuk 4 kijkt, gebaseerd op het beeld dat in hoofdstuk 3 wordt geschetst, vooruit naar de meerwaarde die energiehulp zou kunnen bieden als schakel in de energietransitie, en welke randvoorwaarden deze ontwikkeling van de energiehulp mogelijk en doeltreffend kunnen maken.

³ De sub-vragen en onderzoeken zijn beschreven in Bijlage A: Onderzoeksopzet.

2 De meerwaarde van energiehulp

2.1 Wat doet de energiehulp?

In deze publicatie wordt de term **energiehulp** als verzamelnaam gebruikt voor energiefixers, energiecoaches, en energieadviseurs – en mogelijk andere benamingen die organisaties hanteren voor de volgende rollen en werkzaamheden:

- **Energiefixers** verbeteren de woning met kleine en grotere energiebesparende maatregelen. Zij hebben een praktische en technische insteek en verrichten taken zoals het plaatsen van radiatorfolie, raamfolie, LED lampen, en tochtstrips. Het waterzijdig inregelen van de verwarmingsradiatoren wordt momenteel minder vaak gedaan (Bakker & Koene, 2025), maar is ook typisch een taak voor een energiefixer.
- **Energiecoaches** helpen bewoners inzicht te krijgen in hun energieverbruik en bespreken besparingsmogelijkheden door zuinig(er) gedrag.
- **Energieadviseurs** kijken op basis van een woninganalyse wat de (grotere) verduurzamingsmogelijkheden zijn, welke alternatieven er bestaan, en op welke manier renovaties kunnen worden georganiseerd en gefinancierd (inclusief beschikbare subsidies).

Energiehulpen voeren bij huisbezoeken typisch een combinatie van taken uit, dus fixen en coachen vinden vaak beiden plaats tijdens een bezoek. In de praktijk is er dan ook niet altijd een heldere scheidslijn tussen energiefixers, -coaches en -adviseurs. De onderzoeken die TNO heeft uitgevoerd naar de energiehulp betreffen in de eerste instantie energiefixers en -coaches, en in mindere mate energieadviseurs.

Energiehulpen maken doorgaans onderdeel uit van energiehulporganisaties. In sommige gevallen zijn dit organisaties die landelijk opereren, in andere gevallen gaat het om lokale organisaties. Sommigen maken onderdeel uit of zijn ontstaan uit lokale energiecoöperaties of (sociale) wijkinitiatieven. In andere gevallen is de gemeente een drijvende kracht geweest in het optuigen hiervan. Meer over de effecten en implicaties van verschillende organisatievormen in sectie 2.3.

2.2 Wat levert energiehulp op?

Energiebesparing

De effectiviteit van energiehulpen wordt in de eerste plaats uitgedrukt in termen van energiebesparing. Uit de meest recente effectmeting (van der Wal *et al.*, 2025) blijkt uit een analyse van CBS-microdata dat de energierekening van de onderzochte huishoudens in energiearmoede na bezoek van een energiehulp tot wel 8,8 procent kan dalen; dat is

gemiddeld 215 euro op jaarbasis⁴. De gemiddelde besparing voor alle huishoudens – inclusief huishoudens die niet in energiearmoede leven – is met 2,7 procent (ofwel 60 euro per jaar) aanzienlijk lager.

Deze cijfers komen wat lager uit dan wat in de literatuur bekend is over energiebesparing van door energiehulp genomen maatregelen. Koene *et al.* (2025) vinden dat een besparing op de energierekening van circa 280 euro per jaar (12 procent) per woning te verwachten is, hetgeen qua orde grootte overeenkomt met de inschatting van 15 procent door ondervraagde energiefixers. Energiefixers gaven echter aan die besparing slecht te kunnen inschatten.

De besparing valt in de praktijk dus wat lager uit. Hiervoor zijn verschillende verklaringen aannemelijk, zoals dat in de praktijk maatregelen niet altijd in een optimale situatie of op de juiste wijze worden uitgevoerd, verschillende maatregelen elkaar beïnvloeden en dus niet volledig optelbaar zijn, en het *rebound* effect van het gedrag van de bewoners, dat beschrijft dat bewoners zich minder zuinig gaan gedragen in de wetenschap dat hun huis energiezuiniger is geworden. Van der Wal *et al.* (2025) heeft het daadwerkelijk in de praktijk gerealiseerde effect van “hulp op maat” gemeten voor een specifieke doelgroep van energiearme huishoudens die veelal in specifieke woningen woont. Energiearme huishoudens besparen vaak al veel op energie, waardoor er minder valt te winnen. Daarnaast geeft energiehulp ook regelmatig het advies de verwarming niet te laag te zetten om vocht en schimmel tegen te gaan. Koene *et al.* (2025) hebben een theoretische inschatting gemaakt van de te verwachten energiebesparing van maatregelen genomen door energiefixers in een gemiddelde woning. De gevonden resultaten kunnen niet zonder meer met elkaar vergeleken worden.

Gezondheid

Naast directe verlaging van de energiekosten hebben Van der Wal *et al.* (2025) ook gekeken naar verbetering van gezondheid en wooncomfort door ingrepen en adviezen van energiehulp. Zo blijkt uit het onderzoek dat de farmaciekosten van huishoudens in energiearmoede op jaarbasis 72,45 euro lager zijn na energiehulp vergeleken met de groep huishoudens in energiearmoede die geen energiehulp heeft ontvangen. Dat is een daling van 18,1 procent. Dit is specifiek van toepassing op reumamedicatie (waarvoor een gemiddelde daling van 82,5 procent geldt voor huishoudens in energiearmoede in een slechte energetische woning wonen) en voor astmamedicatie (waar een daling tot 53,2 procent in medicatiegebruik is waargenomen).

Sociale impact

Op sociaal vlak kan energiehulp ook een positief effect hebben. Uit de Effectmeting Energiearmoede 2023 (van der Wal *et al.*, 2023) blijkt dat energiefix- en -coaching trajecten een positief effect hebben op de betrokkenheid van de huishoudens bij wijkactiviteiten en het doen van vrijwilligerswerk. Het is al langer bekend dat zorgen en spanning als gevolg van hoge energiekosten kan leiden tot sociaal isolement en eenzaamheid (Van Ooij *et al.*, 2024). Van der Wal *et al.* (2024) bevestigt dat deze zorgen deels kunnen worden weggenomen door energiehulpen, en dat dit veelal een positief effect heeft op het sociale welzijn van de bewoners.

⁴ Deze bevindingen gelden specifiek voor energiehulpen die kenmerken bezitten waarvan deze bewezen effectief zijn. Die kenmerken staan beschreven in sectie 2.3. Deze resultaten gelden dus niet per definitie voor alle energiehulp(organisaties).

2.3 Wat maakt energiehulp effectief?

Iedere organisatievorm en -type heeft eigen voor- en nadelen. Voor lokale initiatieven geldt dat zij kunnen voortbouwen op bestaande contacten en bekend zijn met de lokale situatie, waardoor ze energiearme huishoudens beter kunnen vinden en makkelijker ingangen vinden bij groepen die anders moeilijk bereikbaar worden geacht. Voor landelijke organisaties geldt dat zij schaalvoordeel genieten; denk aan centrale inkoop van materialen en het standaardiseren van een werkwijze. De efficiëntiewinst die hierbij komt kijken zorgt soms voor betere kansen in aanbestedingstrajecten. Vaak werken landelijke organisaties alsnog wel samen met organisaties die lokaal geworteld zijn.

De resultaten die door energiehulporganisaties worden behaald lopen uiteen. Van der Wal *et al.* (2024) hebben onderzocht welke kenmerken van energiehulporganisaties, de bezoeken, de medewerkers en wervingsmethoden (voor huishoudens) bijdrage aan effectiviteit. Effectiviteit is gemeten op verschillende vlakken, namelijk: verbetering van wooncomfort, fysieke gezondheid, mentale gezondheid, financiële zorgen, eenzaamheid, duurzaam gedrag en vertrouwen in de woningcorporatie. Deze worden onder Tabel 1 behandeld.

Tabel 1 geeft een overzicht van de bevindingen van Van der Wal *et al.* (2024). Hoe meer groene vinkjes, hoe sterker het gemiddelde effect van het kenmerk op de betreffende uitkomstmaat. Wanneer cellen leeg zijn, betekent dit dat er gemiddeld genomen geen positieve effecten gevonden zijn voor het kenmerk op de betreffende uitkomstmaat.

		Wooncomfort	Fysieke gezondheid	Mentale gezondheid	Financiële zorgen	Eenzaamheid	Duurzaam gedrag	Vertrouwen in de woningcorporatie
Lokale inbedding	Langer dan 5 jaar actief in de gemeente	✓✓✓	✓✓✓	✓	✓✓✓	✓		
	Gestart vanuit welzijnsorganisatie							
	Gestart vanuit lokaal initiatief	✓	✓		✓			
Bezoek-aspecten	Ten minste 2 bezoeken		✓				✓✓✓	
	Totale bezoekduur meer dan 4 uur	✓✓	✓					
	Hulp bij andere problemen							
Arbeidskrachten	Vrijwilligers als arbeidskrachten	✓✓	✓		✓			
	Arbeidskrachten met afstand tot arbeidsmarkt	✓✓✓	✓		✓✓			✓✓
	Studenten als arbeidskrachten							
	Opleiding van arbeidskrachten							
Werving	Gericht op lage inkomens	✓						
	Deur-aan-deur werving							✓✓✓
	Samenwerking met woningcorporatie	✓✓	✓	✓	✓	✓		

Tabel 1: Wat maakt energiehulp effectief (van der Wal *et al.*, 2024)

Lokale inbedding

Energiehulporganisaties die vijf jaar of langer actief zijn in een gemeente verbeteren het wooncomfort en de fysieke en mentale gezondheid ervaren door bewoners in hoge mate, en verminderen daarnaast de mate waarin zij financiële zorgen en eenzaamheid ervaren. Daarnaast sorteren energiehulporganisaties die zijn ontstaan uit lokale initiatieven meer effect op het gebied van wooncomfort, fysieke gezondheid en financiële zorgen dan organisaties waarvoor dit niet het geval is. Dergelijke lokaal ingebedde organisaties lijken beter in het bereiken van de meest kwetsbare huishoudens.

Het blijkt dat de meest effectieve energiehulporganisaties nadruk leggen op lokale inbedding (van der Wal *et al.*, 2024) en dat er in de afgelopen jaren in diverse gemeenten zogenaamde ecosystemen zijn ontstaan voor energiehulp, met sterke banden met sociale instanties, bouwondernemingen en woningcorporaties.

Bezoekaspecten

De aard en aanpak van de energiehulporganisaties varieert met de diensten die ze aanbieden en de huishoudens die ze bedienen. Sommige taken lenen zich voor een zo efficiënt mogelijke benadering, waarbij het belangrijk is om ‘meters te maken’ en zo veel mogelijk woningen aan te pakken. Over het algemeen blijkt het echter waardevol om wat meer tijd te nemen om maatregelen uit te voeren of uit te leggen en/of een herhaald huisbezoek te plannen. Zo zien we dat minstens twee bezoeken en bezoeken van gezamenlijk meer dan vier uur positieve(re) effecten sorteren dan het geval is bij minder en/of kortere bezoeken (van der Wal *et al.*, 2024; van Ooij *et al.*, 2024).

Arbeidskrachten

Veel hulporganisaties gebruiken ook vrijwilligers en arbeidskrachten met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voordelen die hierbij komen kijken is dat zij in het algemeen langer en vaker bij huishoudens langsgaan en zij zich mogelijk beter kunnen inleven in de situatie waarin de huishoudens zich bevinden. Vrijwilligers drukken daarnaast ook niet (zwaar) op de budgetten, wat een bijkomend voordeel is. Bovendien blijkt uit onderzoek van Van der Wal *et al.* (2024) ook dat energiehulp die vrijwillig werken of een afstand tot de arbeidsmarkt hebben grotere effecten teweegbrengen op het gebied van ervaren wooncomfort en de gezondheid van bewoners en hun financiële zorgen.

Werving

Energiehulporganisaties die zich richten op bewoners met lage inkomens brengen meer positieve effecten teweeg dan wanneer een bredere doelgroep wordt gehanteerd. Ook samenwerking tussen de energiehulporganisatie en woningcorporaties leidt tot beter resultaat op het vlak van wooncomfort, fysieke en mentale gezondheid, financiële zorgen en eenzaamheid. Woningcorporaties kunnen energiehulporganisaties namelijk beter helpen met het identificeren van bewoners die hun hulp het hardst nodig hebben – wegens laag inkomen en/of slechte kwaliteit van de woning (Van der Wal *et al.*, 2024).

3 Verduurzamingsopgave tot 2030

Veel van de activiteiten die energiehulp in de afgelopen jaren effectief hebben gemaakt zijn eenmalig. De vraag naar kleine ingrepen en besparingsadvies zal logischerwijs afnemen naar mate meer huishoudens geholpen zijn. Ook staat Nederland de komende jaren voor een ambitieuze verduurzamingsopgave die grote gevolgen zal hebben voor de energievoorziening en de kwaliteit van woningen. In dit hoofdstuk wordt deze verduurzamingsopgave beschreven en schetsen we het risico van zogenaamde ‘achterblijvers’ – een groep die breder is dan enkel de huishoudens die nu binnen de energiearmoede statistieken vallen.

3.1 Woningverduurzaming

Woningverduurzaming beschermt (in enige mate) tegen energiearmoede en dempt in bredere zin het effect van hoge energieprijzen (Mulder *et al.*, 2024). Het Rijk zet dan ook in op het isoleren van 2,5 miljoen woningen tot en met 2030, waarbij speciale aandacht is voor mensen met een ‘kleine portemonnee’ (RVO Ministerie van BZK, 2022). Door middel van het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) streeft de overheid ernaar in 2030 circa 1,5 miljoen (zowel koop- als huur)woningen met slechte (EFG-)labels te isoleren. Daarvoor is ruim 4 miljard euro beschikbaar (Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, z.d.).

Hoewel woningverduurzaming zich in een rap tempo voltrekt is de energietransitie voor veel huishoudens niet of nauwelijks toegankelijk: circa één miljoen huishoudens kunnen niet zelf actie ondernemen omdat ze huurder zijn of omdat ze onvoldoende toegang hebben tot middelen om hun koopwoning te verduurzamen. Ook uit de kwalitatieve monitor energiearmoede (Mesdaghi *et al.*, 2025b) blijkt dat een groot aantal huishoudens in energiearmoede menen weinig handelingsperspectief te hebben, ook al onderschrijven ze het belang van de energietransitie. De verwachting is dan ook dat er ondanks bovenstaand beleid veel huishoudens buiten de boot zullen vallen – zogenaamde ‘achterblijvers’ in de energietransitie. Zij zullen kwetsbaar blijven voor prijsstijgingen.

Verduurzamen van huurwoningen

Zowel woningcorporaties als eigenaren van particuliere huurwoningen met EFG-labels moeten hun pand(en) vóór 2029 naar minimaal label D hebben verduurzaamd. Zowel voor corporatiebezit als voor particuliere huurwoningen komt er voorlopig echter geen verhuurverbod. Wel kunnen gemeenten met ingang van 2029 naar verwachting diverse instrumenten inzetten om naleving af te dwingen, waaronder bijvoorbeeld het inzetten van boetes (Woonbond, 2025).

Sociale huurwoningen

Woningcorporaties hebben toegezegd zich in te zetten voor verduurzaming van sociale huurwoningen als onderdeel van de Nationale Prestatieafspraken tussen de Rijksoverheid en de vereniging van woningcorporaties Aedes (Ministerie van VRO, 2024). Als (financiële)

tegemoetkoming daarvoor is de verhuurdersheffing die voor hen gold afgeschaft. Voor corporatiewoningen ligt het aantal EFG-labels in 2024 op circa 200 duizend (Eerste Kamer, 2024). Woningcorporaties zijn goed op dreef; tussen 2022 en 2025 zijn al ruim 100 duizend corporatiewoningen met EFG-labels verduurzaamd (Aedes, 2025).

Zo'n 60 duizend van de 200 duizend te verduurzamen woningen (ofwel 30 procent) vallen echter buiten de wetgeving (Eerste Kamer, 2024). Dat geldt bijvoorbeeld voor monumentale panden, omdat het erg lastig en kostbaar is om deze te verduurzamen. Ook panden die op de planning staan voor sloop-nieuwbouw vallen logischerwijs buiten de regelgeving. Echter, de praktijk leert dat sloop-nieuwbouw doorgaans vele jaren kan worden uitgesteld als gevolg van de complexiteit van dergelijke trajecten. Daarnaast geldt voor woningen die onderdeel uitmaken van gemengde VvE's dat wanneer het nodig is om bij het verduurzamen ook gemeenschappelijke delen aan te pakken (zoals de gevel of de kozijnen – wat in veel gevallen zo is) dat als de VvE niet instemt, deze ook zijn uitgezonderd van de Prestatieafspraken (Eerste Kamer, 2024; Aedes, 2025). Er wordt gewerkt aan regelgeving die een bestaande barrière bij het verduurzamen van corporatiebezit, namelijk instemming van huurders, moet verminderen (Aedes, 2025).

In 2030 zullen naar verwachting dus (lang) niet alle EFG-labels onder huurwoningen zijn uitgefaseerd. Woningcorporaties renoveren bovendien doorgaans stapsgewijs; voormalige EFG-labels worden in de praktijk in de eerste instantie meestal niet verder dan een D-label verduurzaamd. Ook bewoners van een woningen met een D-label bevinden zich in een kwetsbare positie voor stijgende energieprijzen.

Particuliere huurwoningen

Naast de 200 duizend corporatiewoningen met EFG-labels, zijn er in Nederland ongeveer 290 duizend particuliere huurwoningen met EFG-labels. Ruim 200 duizend hiervan vallen buiten de verplichting (Eerste Kamer, 2024). Om particuliere verhuurders tegemoet te komen bij verduurzaming van deze woningen is een pakket aan maatregelen beschikbaar, waaronder een rentevrije Energiebespaarlening uit het Warmtefonds (Ministerie van VRO, 2025b). Ook is de Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH) hiervoor in het leven geroepen, maar daar wordt tot nu toe weinig gebruik van gemaakt (RVO, 2025). De verwachting is tevens dat het erg lastig gaat worden om particuliere verhuurders aan te zetten tot verduurzaming, en/of het verbod daadwerkelijk te handhaven richting deze groep.

Verduurzamen van koopwoningen

Circa 900 duizend koopwoningen hebben in 2024 een EFG-label (Ministerie van VRO, 2025a). Voor woningeigenaren is er (nog) geen verplichting om de energiestaat van hun woning te verbeteren, maar er zijn door de Rijksoverheid wel middelen voor beschikbaar gesteld, zoals onder de Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE), het NIP⁵, en het verschillende financieringsproducten van het Nationaal Warmtefonds.

Benodigde arbeidscapaciteit

Ondanks deze verplichtingen en ondersteuningsmaatregelen is het maar zeer de vraag welk aandeel van de bijna anderhalf miljoen woningen met lage energielabels daadwerkelijk vóór 2030 verduurzaamd zullen worden. Een van de voornaamste uitdagingen die bij de verduurzamingsopgave komt kijken is het tekort aan arbeidscapaciteit dat momenteel al

⁵ Waaronder SPUK Lokale Aanpak Isolatie (LAI) voor woningeigenaren met smalle beurs.

heerst. Het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB, 2024) stelt dat de werkgelegenheid in aan verduurzaming gerelateerde beroepen verder zal toenemen, van bijna 60 duizend naar ruim 80 duizend voltijdbanen in 2030. De gevraagde groei van arbeidscapaciteit lijkt realistisch gezien niet te vervullen: de instroom in technische opleidingen (en het aandeel bouw hierbinnen) neemt af, en een sterke stijging van de instroom van arbeidsmigranten is onwaarschijnlijk (EIB, 2024). Daardoor dreigt de verduurzaming te stokken.

‘Achterblijvers’

Uit bovenstaande valt te concluderen dat in 2030 zowel onder huurders als onder particuliere eigenaren zeer aannemelijk nog woningen met EFG-labels zijn, en daarnaast bovendien veel woningen met C en D labels. Het gevolg hiervan is dat er een groep ‘achterblijvers’ dreigt te ontstaan; huishoudens die niet of pas laat mee doen aan de transitie. Zij zullen naar verwachting nog lange tijd met volatiele energieprijzen te maken hebben. Sectie 3.2 gaat verder in op de betaalbaarheid van energie.

Een deel van deze achterblijvers reageert door bewuste (ernstige) onderconsumptie: zij zetten de verwarming bijvoorbeeld niet of nauwelijks aan, met de nodige gevolgen voor de gezondheid en mentale gesteldheid van dien (Mesdaghi *et al.*, 2025b). Batenburg *et al.* (2025c) vinden dat verborgen energiearmoede sinds de aanvang van de energiecrisis is toegenomen, en dat de helft van de huishoudens in energiearmoede in 2024 energie onderconsumeerde. Er zijn ook groepen die hun energievraag niet kunnen terugbrengen omdat ze vanwege ziekte afhankelijk zijn van bepaalde elektrische apparaten (zoals een scooter of beademingsapparaat) of een hogere temperatuur van de woning behoeven (vanwege bijvoorbeeld spierziekten) (Mesdaghi *et al.*, 2025b).

3.2 Betaalbaarheid van energie

In 2050 moeten alle woningen in Nederland van het aardgas zijn afgekoppeld. Het tussendoel voor 2030 is 1,5 miljoen woningen (Rijksoverheid, z.d.). De warmtetransitie bevindt zich op het moment echter in een impasse. Onder andere de discrepantie tussen alternatieven met de laagste maatschappelijke kosten en de laagste eindgebruikerskosten (Hoetz *et al.*, 2024) in combinatie met de onzekerheid rondom wet- en regelgeving met als gevolg het terugtrekken van commerciële partijen, maakt dat de uitrol van warmtenetten – en aardgasvrije wijken in het algemeen – stopt (ministerie van KGG, 2024a).

Zolang huishoudens fossiele energie gebruiken zullen ze zich geconfronteerd zien met toenemende en volatiele prijzen. Enerzijds zal de prijs van energie worden beïnvloed door vraag en aanbod, onder invloed van geopolitieke spanningen en weersextremen. Tegelijk worden prijzen ook beïnvloed door energietransitiebeleid. Stijging van de energierekening is te verwachten gezien de beoogde verzwaring en uitbreiding van het elektriciteitsnet, waarbij hogere netbeheerkosten aan eindgebruikers zullen worden doorgerekend. Daarnaast gaan de sectoren gebouwde omgeving en transport gaan per 2027 onder het emissiehandelssysteem (ETS2) vallen met een verhoging van prijzen als gevolg (Mesdaghi *et al.*, 2025a).

4 De energiehulp van de toekomst

De energiehulp sorteert positieve effecten bij huishoudens op het gebied van energiebesparing, en zelfs op de gezondheid van bewoners en hun sociaal welbevinden. Energiehulpen vervullen daarnaast ook een unieke rol in de energietransitie omdat zij bij huishoudens achter de voordeur komen die voor gemeenten doorgaans als ‘moeilijk bereikbaar’ worden bestempeld, en voor wie zij vaak de eerste (overwegend positieve) aanraking vormen met de energietransitie.

Uit de halfjaarlijkse monitor over energiearmoedebeleid onder gemeenten (van Tilburg *et al.*, 2025) blijkt dan ook dat het overgrote deel van de respondenten energiehulp erkent als een belangrijke schakel in de energietransitie. Ze willen ook in de toekomst graag de goed werkende ecosystemen rondom de uitvoer van een lokale, inclusieve transitie in stand houden en door laten groeien.

Momenteel is het echter niet vanzelfsprekend dat de energiehulp (in huidige of andere vorm) blijft voortbestaan; met het aflopen van de SPUK-middelen en gebrek aan uitzicht op nieuwe middelen om energiehulporganisaties mee te financieren bestaat het risico dat door hen opgebouwde kennis en sociaal kapitaal verloren gaan.

Tegen deze achtergrond en met inachtneming van de verwachte context rondom verduurzaming richting 2030 verkennen we in dit hoofdstuk de vraag: *welke rollen kan de energiehulp in de toekomst op zich nemen? En: welke randvoorwaarden dienen te worden gerealiseerd om deze ontwikkeling te ondersteunen?*

4.1 Rollen voor energiehulp

Uit hoofdstuk 3 valt daarnaast te concluderen dat de vraag naar energiehulp (in de huidige vorm) de komende jaren naar verwachting afneemt; veel huishoudens zullen al geholpen zijn met (kleine) ingrepen en advies. Desalniettemin ontstaat er een groep achterblijvers die kwetsbaar zal blijven voor prijsstijgingen. Deze groep zal wel baat blijven houden bij energiehulp. Behalve voor deze groep, kan de energiehulp van de toekomst mogelijk ook breder worden ingezet.

Hieronder beschrijven we drie richtingen waarop energiehulpen zich zouden kunnen ontwikkelen: (1) transitiebegeleiding, (2) sociale signalering en (3) technische beroepen.

Transitiebegeleiding

De meest kansrijke richting die wij zien voor de doorontwikkeling van energiehulp in de toekomst is richting **transitiebegeleider die huishoudens informeert, motiveert, en hen praktisch ondersteunt**. Deze transitiebegeleider kan huishoudens helpen langs alle aspecten van de (in toenemende mate complexe) transitie te navigeren. Een transitiebegeleider kan bijvoorbeeld huishoudens adviseren over de energierekening

(bijvoorbeeld over vaste of dynamische tarieven) en toe te passen verduurzamingsmaatregelen, hen ondersteunen bij het aanvragen van subsidie, en/of informeren over de warmtetransitie voor de buurt (zoals implicaties van het al dan niet aansluiten op een lokaal warmtenet).

Behalve voor achterblijvers zijn doelgroepen voor wie dit mogelijk extra interessant kan zijn huishoudens voor wie maatwerkoplossingen noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld omdat ze gezondheidsproblemen hebben, in een monumentaal pand wonen, of omdat het lastig blijkt om de benodigde financiering te organiseren. Transitiebegeleiders zouden bij kunnen dragen aan maatwerkoplossingen en ontzorgingsconstructies voor dergelijke doelgroepen, maar bijvoorbeeld ook ondersteuning bieden bij verduurzamingstrajecten van VvE's.

Een ontwikkeling van de huidige energiehulp richting transitiebegeleider vergt in veel gevallen wel bijscholing. Dit wordt in sectie 4.2 besproken.

Sociale signalering

Een mogelijke tweede rol voor de energiehulp heeft betrekking op **extra sociale signalering**: mensen in preciaire sociaaleconomische omstandigheden zijn veelal kwetsbaar voor de veranderingen die de transitie teweeg brengt, zijn voor gemeenten en uitvoerende partijen vaak moeilijk(er) bereikbaar, en hebben niet zelden te maken met meervoudige problematiek. Het is gebleken dat energiehulp een goede ingang kan bieden om deze mensen te helpen (bijvoorbeeld met signaleren en doorverwijzen) en zodanig een belangrijke aanvulling kan bieden op de bestaande sociale structuur in de gemeente.

Technische beroepen

Als derde kunnen energiehulporganisaties een rol spelen bij het **versterken van de arbeidsmarkt**, en het verminderen van de krapte die dreigt te ontstaan bij technisch geschoold personeel. Enerzijds kan energiehulp de arbeidsmarkt ontlasten door kleine ingrepen zelf uit te voeren, en anderzijds zou energiehulp voor jonge mensen een opstap kunnen bieden naar technische beroepen zoals bijvoorbeeld installateur.

Uit onderzoek van Mathijssen *et al.* (2025) blijkt dat de huidige generatie energiehulpen vooral een voortzetting en uitbreiding van haar taken als transitiebegeleider wel ziet zitten, maar dat er minder animo is voor het uitbreiden van de sociale signaleringsfunctie of voor het bieden van doorstroommogelijkheden naar technische beroepen.

4.2 Randvoorwaarden voor heroriëntatie

Financiering

De voornaamste existentiële dreiging voor energiehulporganisaties is het aflopen van de SPUK-middelen en het uitblijven van vervangende structurele financiële middelen. Om de economische en sociale impact van de toenemende energieprijzen naar aanleiding van ETS2 voor huishoudens en mkb te dempen wordt het Social Climate Fund (SCF) opgetuigd als onderdeel van de European Green Deal (European Commission, z.d.). Lidstaten kunnen deze inzetten om financieel kwetsbare groepen te ondersteunen.

Deel van de SCF-gelden zijn bestemd voor 'energiehuizen'. Dit is een initiatief vanuit de EU dat bedoeld is als centrale plek waar mensen advies in kunnen winnen over het

verduurzamen van hun woning. Tevens worden vanuit energiehuizen ‘huishoudens in een kwetsbare positie’ actief benaderd. Het concept bouwt voort op de bestaande energieloketten. Bedoeling is dat ook energiehulp hier onderdeel van gaan uitmaken. Vanuit het SCF wordt tussen 2026 en 2032 ruim 100 miljoen Euro worden uitgetrokken voor gemeenten om deze energiehuizen op te tuigen en draaiende te houden (Ministerie van SZW, 2025). Deze ca. 15 miljoen Euro per jaar is echter hoogstwaarschijnlijk ontoereikend om door heel Nederland energiehuizen – incl. de inzet van energiehulp – mee te financieren.

Bij uitblijven van Rijksfinanciering zullen gemeenten (of regio's) kunnen overwegen zelf middelen vrij te maken voor energiehulp. Mathijssen *et al.* (2025) halen het voorbeeld van de gemeente Zutphen aan. In die gemeente ontvangt de lokale energiehulporganisatie een structurele bijdrage vanuit de begroting. Dat wordt (deels) gefinancierd met inkomsten vanuit ledenbijdragen en energieopwekprojecten.

In hoofdstuk 2 hebben we geconcludeerd dat de effecten van energiehulp breder zijn dan enkel energiebesparing. Gezien het positieve effect op de gezondheid en de bijkomende daling van zorgkosten (maar bijvoorbeeld ook het stimuleren van arbeidsparticipatie onder mensen met afstand tot de arbeidsmarkt), zou investeren in energiehulp in een positieve business case kunnen resulteren. Hoewel het wellicht niet altijd opportuun is voor gemeenten om een volledige maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren, is het belangrijk om een heldere argumentatie te ontwikkelen over de meerwaarde van energiehulp en de benodigde financiering.

Vaardigheden

Bij een verbreding van de rol(len) van energiehulp is het ook nodig om vaardigheden en instrumenten aan te (blijven) passen aan de veranderende vraag vanuit gemeenten en inwoners. Uit onderzoek van Mathijssen *et al.* (2025) blijkt dat het merendeel van de huidige energiehulp nog niet over bepaalde van deze vaardigheden – zoals het toepassen van meer vergaande verduurzamingsmaatregelen – beschikt.

Omdat de diversiteit van de taken voor energiehulp toeneemt, is het vooral voor wat grotere hulporganisaties te overwegen om met een ‘pool’ van werknemers op te zetten met verschillende vaardigheden, en een programma voor stageplaatsen van bijvoorbeeld mbo-leerlingen. Sommige energiehulporganisaties bieden werkgelegenheid en leertrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Mathijssen *et al.*, 2025).

Samenwerkingen en inpassing in bestaande structuren

Zoals hierboven genoemd past de energiehulp tevens goed bij de notie van een ‘energiehuis’. Belangrijk is dat behalve gemeenten, ook woningcorporaties, aannemers en andere partijen bij deze samenwerking worden aangehaakt. Mathijssen *et al.* (2025) concluderen namelijk dat samenwerking tussen energiehulporganisaties en dergelijke lokale partijen van cruciaal belang is voor het goed functioneren hiervan. Samenwerking kan bijvoorbeeld ook bevorderlijk zijn voor het stimuleren van bepaalde vaardigheden onder medewerkers.

Het stimuleren van samenwerking tussen energiehulporganisaties, gemeenten, woningcorporaties, energietoöperaties en partnerorganisaties uit het sociale domein – al dan niet binnen of gelinkt aan een energiehuis – sluit aan op bevindingen van Van der Wal *et al.* (2024), waaruit blijkt dat ‘lokale inbedding’ een bepalende factor is voor de effectiviteit van energiehulporganisaties.

4.3 Tot slot

Energiehulp en energiehulporganisaties hebben de afgelopen jaren netwerken, vertrouwensbanden en de vaardigheden opgedaan die lastig te kwantificeren zijn. Continuïteit van dit aanbod is echter belangrijk voor het soepel laten verlopen van de verduurzamingsopgave. Herhaald op- en afschalen schaadt deze continuïteit en dient te worden vermeden (van Tilburg *et al.*, 2025).

Hoewel er een duidelijke rol is voor energiehulp naar de toekomst zijn er ook openstaande vragen die (lokaal) moeten worden geadresseerd:

- Welke organisatievorm past het beste bij de specifieke gemeente?
- Hoe kan de integratie met het sociaal domein (en zorgdomein) worden opgezet/versterkt?
- Komt er nadruk op schaalgrootte of maatwerk?
- Hoe verhouden de kosten van het in stand houden en verder ontwikkelen van een energiehulp ecosysteem zich tot de maatschappelijke baten?

Zonder een stabiele toekomst voor de energiehulp-sector bestaat het risico dat door hen opgebouwde kennis en sociaal kapitaal verloren gaan. Dat zou niet alleen huishoudens die kwetsbaar zijn voor prijsstijgingen benadelen; de energietransitie in het geheel zou daardoor vertraging op kunnen lopen. Kijkend naar het succes van energiehulp in de afgelopen jaren en de ambitieuze verduurzamingsopgave die in het vershiet ligt, vormt energiehulp namelijk een belangrijke schakel in de energietransitie. Dat kan alleen wanneer zij in staat zijn om mee te bewegen met de veranderende vragen van gemeenten en huishoudens – en ook de bredere rol van transitiebegeleiders kunnen oppakken.

Vanuit de energiehulporganisaties vraagt dit verbreding van hun kennis op het gebied van beleid en regelgeving en verduurzaming, alsmede goede connecties met lokale organisaties – waaronder instanties in het sociale domein. Vanuit de overheid is het van belang om continuïteit en voorspelbare financiering te bieden, ongeacht of dit uit nationale of lokale middelen komt. Naast financiering zou de Rijksoverheid ondersteuning kunnen bieden door het opstellen van doelstellingen voor energiearmoede, zodat deze door lokale bestuurders kunnen worden gebruikt om structurele middelen te mobiliseren, de noodzaak van energiehulp te benadrukken, en bestuurlijke rust te creëren.

Referenties

- ABF Research. (2024). *Analyses EFG-woningen in (gemengde) VvE's en monumenten*. Rapportage in opdracht van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. [\[link\]](#)
- Aedes. (2025). *Woningen met EFG-labels – hoe verder?* [\[link\]](#)
- Batenburg, A., Boonman, H., Dalla Longa, F., Hopman, B., Mulder, P., & Rodriguez, M. (2025a). *Unequal household vulnerability to high energy prices and the elusive quest for targeted policy support: Evidence from the Netherlands*. Energy Research & Social Science, 101 [\[link\]](#)
- Batenburg, A. E., Hopman, B., Kleinherenbrink, E., & Mulder, P. (2025b). *Energiearmoedescenario's bij stijgende energieprijzen in 2025*. TNO [\[link\]](#).
- Batenburg, A. E., Hopman, B., Van Leeuwen, M., Bijvoet, J., Van der Meer, L., Trapman, N, Van Middelkoop, M., Geijtenbeek, L. & Lok, R. (2025c). *Energiearmoede in Nederland 2019 - 2024: Een overzicht en een verdieping op risicohuishoudens bij hoge energieprijzen*. TNO & CBS. [\[link\]](#).
- Batenburg, A. E., Hopman, B., Wjlhuizen, E., Dalla Longa, F., Van der Meer, L., Geitenbeek, L., Van Middelkoop, M., & Mulder, P. (2024). *Energiearmoede in Nederland 2019–2023: Een overzicht van 2019 tot en met 2023 en een verdieping op onderconsumptie*. TNO & CBS. [\[link\]](#)
- EIB. (2024). *Klimaatambities in de gebouwde omgeving*. [\[link\]](#)
- European Commission. (z.d.) *Social Climate Fund*. [\[link\]](#)
- Hoetz, C., Straatsma, R. & Bianchi, R. (2024). *De keuze voor warmtenetten of andere warmteoplossingen: Verkenning naar conflicterende belangen tussen het individu en de maatschappij aan de hand van het plan voor het warmtenet in Den Haag*. Berenschot. [\[link\]](#)
- Koene, F. Bakker, L. Rijken, M. (2025). Verkenning energiebesparing door energiefixers. TNO 2052 R12132. Oktober 2025.
- Mathijssen, S., Held, N., Schuurman Hess, T. & Goudswaard, A. (2025) *Toekomstmogelijkheden van energiehulporganisaties en hun medewerkers – Eindrapportage*. TNO. [\[link\]](#)
- Mesdaghi, B., Schuurman Hess, T. & Straver, K. (2025a). *Beleidsverkenning energiearmoede en de energietransitie*. TNO. [\[link\]](#)
- Mesdaghi, B., Tom, N., De Vreede, C., Bijvoet, J. & Van Ooij, C. (2025b). *Kwalitatieve Monitor 2025: Kwalitatief onderzoek naar de leefsituatie van huishoudens in energiearmoede en hun voorkeuren voor beleid tegen energiearmoede*. TNO. [\[link\]](#)
- Ministerie van KGG. (2024a). *Randvoorwaarden voor de verdere uitrol van warmtenetten*, Kamerbrief van de Minister van Klimaat en Groene Groei, Ministerie van Klimaat en Groene Groei. [\[link\]](#)
- Ministerie van KGG (2024b). *Voortgangsrapportage energiearmoede 2024*. Rijksoverheid. [\[link\]](#)

- Ministerie van KGG. (2025). *Toelichting op besluitvorming en overzicht klimaat- en energiemaatregelen*. Kamerbrief. [\[link\]](#)
- Ministerie van SZW. (2025, 9 september). *Kabinetsaanpak Klimaatbeleid; Voorzienings- en leveringszekerheid energie* (Kamerstuk nr. 1533). Tweede Kamer der Staten-Generaal. [\[link\]](#)
- Ministerie van VRO (2022) *Nationaal Isolatieprogramma*, Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, website [\[link\]](#) geraadpleegd 24 juni 2025
- Ministerie van VRO. (2024). *Nationale prestatieafspraken 2025–2035* [Kamerstuk 36 410 VII, Bijlage 1174922]. [\[link\]](#)
- Ministerie van VRO. (2025a). *Staat van de Volkshuisvesting 2024*, januari 2025 [\[link\]](#)
- Ministerie van VRO. (2025b). *Uitwerking eisen energieprestatie voor huurwoningen en utiliteitsgebouwen*, Kamerbrief over verduurzaming gebouwde omgeving, maart 2025 [\[link\]](#)
- Mulder, P., F. Della Longa, & T. Croon. (2024). *De energiearmoedekloof in Nederland – Een microdata-analyse van het niveau van ongelijkheid van energiearmoede*, TNO 2024 R11693, Amsterdam, September 2024 [\[link\]](#)
- Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. (z.d.). *Nationaal Isolatieprogramma*. Geraadpleegd op 15 juli 2025 [\[link\]](#)
- Rijksoverheid. (z.d.). *Overstap naar duurzame warmtebronnen*. Geraadpleegd op 15 juli 2025, van [\[link\]](#)
- RVO. (2021). *Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH)*, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Oktober 2021 [\[link\]](#) geraadpleegd 24 juni 2025
- RVO & Ministerie van BZK. (2022). *Programma Verduurzaming Gebouwde Omgeving*, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, website [\[link\]](#) geraadpleegd 24 juni 2025
- Van der Wal, A., van Ooij, C., Schuurman Hess, T., Mesdaghi, B., Varkevisser, R., & E. Wijlhuizen. (2024). *Kenmerken van effectieve energiehulp in Nederland*, TNO 2024 R11200, Amsterdam, Juni 2024 [\[link\]](#)
- Van der Wal, A., Mesdaghi, B., Schuurman Hess, T., Van Ooij, C., Batenburg, A.E. & Bijvoet, J. (2025). *Energiehulp extra waardevol voor huishoudens in energiearmoede: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de effecten van energiehulp*. TNO 2025 R11169 [\[link\]](#)
- Van Ooij, C., Mesdaghi, B., Vreede, C. de, Peuchen, R.A., & Straver, K. (2024). *Verhalen van mensen in energiearmoede: Kwalitatieve monitor 2024*, TNO 2024 R10989, Amsterdam, Mei 2024 [\[link\]](#)
- Van Tilburg, X., Schuurman-Hess, T., & K. Straver. (2024). *Energiearmoedebeleid bij gemeenten: voortgang, zorgen, en aanhoudende onduidelijkheid*, Halfjaarlijkse monitoring bij gemeenten over de uitvoering van energiearmoedebeleid, TNO M12261, November 2024, [\[link\]](#)
- Van Tilburg, X., Schuurman-Hess, T., en K. Straver. (2025). *Energiearmoedebeleid bij gemeenten: energiehulp als transitiebegeleider*, Halfjaarlijkse monitoring bij gemeenten over de uitvoering van energiearmoedebeleid, TNO M11039, Mei 2025, [\[link\]](#)
- Volkshuisvesting Nederland. (2022). *Nationale Woon- en Bouwagenda*, website [\[link\]](#) geraadpleegd 24 Juni 2025

Volkshuisvesting Nederland .(2025). *Aanpak energiearmoede*, [\[link\]](#) geraadpleegd 24 Juni 2025

Woonbond. (2025). *Verhuurders verplicht te verduurzamen voor 2029*, nieuwsitem, [\[link\]](#) geraadpleegd 24 juni 2025

Bijlage A

Onderzoeksopzet

De hoofdvraag in die in deze overzichtspublicatie wordt verkend luidt: *Wat is de potentiële rol van energiehulpen richting 2030?* De volgende sub-vragen zijn in het projectvoorstel opgenomen:

1. *Wat zijn de effecten van de inzet van energiefixers op de energiebesparing van huishoudens?*
2. *Welke bredere sociale effecten heeft de inzet van energiefixers op de wijk?*
3. *Hoeveel besparing op landelijk niveau kan de inzet van energiefixers opleveren?*
4. *Op welke manier kan het aantal werkzame energiefixers worden opgeschaald?*
5. *Op welke manier kunnen energiefixorganisaties worden opgeschaald?*

In het projectvoorstel staat ook nog een zesde vraag, over operationele ondersteuning d.m.v. een dashboard. Deze is komen te vervallen. Enkele van de bovenstaande vragen zijn gedurende de loop van de onderzoeken geherformuleerd, met name vraag 4: wat zijn de ontwikkelmogelijkheden voor energiehulpmedewerkers, en vraag 5: wat zijn de toekomstmogelijkheden voor energiefixorganisaties? Tot slot is met huidig onderzoek nog niet de vraag beantwoord hoeveel besparing door energiefixers kan worden gerealiseerd op landelijk niveau (3).

Om de hoofdvraag over de potentiële rol van energiehulpen in 2030 te kunnen beantwoorden zijn de volgende vragen toegevoegd aan de bovenstaande onderzoeksvragen, bij wijze van duiding van de resultaten van de deelstudies:

6. *Hoe staat de verduurzamingsopgave er naar verwachting voor in 2030? En wat kan de energiehulp daarin betekenen?*
7. *Welke randvoorwaarden dienen te worden gerealiseerd om de beoogde ontwikkelingen in relatie tot de rol van energiehulpen mogelijk te maken?*

De opschaling van energiehulp in de periode sinds 2022 is vrij snel gegaan. De inzet van hun diensten en de effecten daarvan worden niet structureel gemonitord. Om tot een inschatting te komen van de impact van energiehulp heeft TNO een aantal kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeken uitgevoerd. Hoewel TNO onderzoek een goed beeld geeft van de effecten van energiehulp, blijft enige terughoudendheid bij het generaliseren en extrapoleren van de bevindingen op zijn plaats.

Bronnen

Om antwoord te kunnen geven op bovenstaande vragen baseert deze publicatie zich grotendeels op de onderstaande onderzoeken die recentelijk in het kader van het Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede zijn uitgevoerd.

Effectmetingen van energiehulporganisaties

In het onderzoek naar de effecten van energiehulporganisaties (Van der Wal *et al.*, 2024; Van der Wal *et al.*, 2025) staat de volgende onderzoeksvragen centraal: *Hoe effectief is energiehulp in het verbeteren van de levenssituatie van bewoners?* Daar horen de volgende sub-vragen bij:

1. *Wat zijn de effecten van energiehulp op de leefsituatie van huishoudens?*
2. *Welke kenmerken en elementen van energiehulp dragen het meest bij aan de verbetering van de leefsituatie van huishoudens?*
3. *Verschillen de effecten van energiehulp tussen verschillende type huishoudens?*

Dit is onderzocht door middel van een mix van kwalitatieve en kwantitatieve methoden, waaronder interviews met huishoudens in energiearmoede die energiehulp hebben ontvangen, en analyses gebruikmakende van CBS data naar energiearmoede, zorgkosten en medicijngebruik, schulden en werkstatus.

Toekomstmogelijkheden van energiehulporganisaties en hun medewerkers

In het onderzoek naar toekomstmogelijkheden van energiehulporganisaties en hun medewerkers (Mathijssen *et al.*, 2025) is onderzocht:

1. *Welke verschillende typen energiehulporganisaties er zijn,*
2. *Wat werkzame elementen zijn,*
3. *Welke verschillende functies en bijbehorende werkzaamheden er binnen energiehulporganisaties zijn, en*
4. *Wat potentiële ontwikkelmogelijkheden en benodigde skills van medewerkers zijn.*

Dit is onderzocht door middel van een combinatie van deskresearch en interviews met energiehulporganisaties, gemeenten en woningbouwcorporaties.

Besparingspotentieel van energiefixers

In de studie naar besparingspotentieel van energiefixers (Bakker & Koene, 2025) ⁶ is onderzocht hoeveel energiebesparing per woning kan worden gerealiseerd door maatregelen genomen door energiefixers. Dit is onderzocht op basis van bestaande literatuur. De inschattingen daaruit voortkomend zijn vergeleken met de maatregelen die energiefixers rapporteren (in een daarvoor uitgezette enquête) en daarop gebaseerde verwachte energiebesparing per bezochte woning.

Overige bronnen

Behalve bovenstaande publicaties baseren we ons in deze overzichtspublicatie ook op een aantal andere onderzoeken die in het kader van het Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede zijn uitgevoerd, die niet specifiek op energiehulp zijn gericht.

Allereerst de ‘Stand van het Land’ (Van Tilburg *et al.*, 2025), waarin gebaseerd op een enquête die door ruim 150 gemeentelijke beleidsmedewerkers is ingevuld een beeld wordt geschetst van de voortgang en uitdagingen van de gemeentelijke aanpakken op het gebied van energiearmoede. Daarnaast worden ook bevindingen die zijn gedaan in het kader van de Kwalitatieve Monitor Energiearmoede (Mesdaghi *et al.*, 2025b) meegenomen, waarbinnen 29 huishoudens die in energiearmoede leven zijn geïnterviewd over hun leefsituatie, hun kijk op de energietransitie en hun beleidsvoorkeuren.

Verder is het rapport van Mesdaghi *et al.* (2025a) meegenomen, waarin de mogelijke effecten van energietransitie beleid op energiearmoede worden verkend. Tot slot is ook de

⁶ De volgende maatregelen zijn in het onderzoek van Bakker en Koene (2025) beschouwd: tochtstrips, het kitten van kieren, deur- en brievenbusborstels, deurveren, kozijnfolie, binnenzonwering en/of gordijnen, radiatorfolie, leidingisolatie, radiatorventilatoren, het verlagen van de CV aanvoertemperatuur, waterzijdig inregelen, een waterbesparende douchekop, een douchetimer, LED-lampen, verdeelkasten met aan- en uitknop, en energiegebruik meters.

(kwantitatieve) monitor energiearmoede (Batenburg *et al.*, 2024) , alsmede andere kwantitatieve studies in relatie tot energiearmoede, meegenomen (Batenburg *et al.*, 2025a; Batenburg *et al.*, 2025b; Mulder *et al.*, 2024).

Energy & Materials Transition
Radarweg 60
1043 NT Amsterdam
www.tno.nl